

מעדני אשר

גיליון תכ"ג
(שנה ט')
פרשת דברים תשע"ב

י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

הודעה משמחת

אפשר לטמוע שיעורים מ"מעדני אשר" ע"י מערכת קול הלשון 03-6171111
לאידיש 12-311 ללשון הקודש: 111-47

האם אסור לעשות הספדים בתשעה באב על אנשים שמתו כיון דאקרי מועד?

יש לחקור האם יש איסור להספיד אנשים בתשעה באב כיון דאין מספידין במועד ותשעה באב אקרי מועד או דילמא ליכא איסור להספיד בתעשה באב.

הנה במשנה ברורה סימן תקנ"ט כתב בשם הטורי זהב דאע"ג דנקרא מועד מ"מ מותר לעשות הספד על חכם שמת ולישב על גבי קרקע ואפילו אחר חצות, דכל ההוא יומא קבוע לבכיה והספד, ולענין זה לא אשגחינן במאי דקרוי מועד.

ובשו"ת שיח יצחק סימן ש"ה מביא שראה בספר אחד שהגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל נהג להספיד בכל תשעה באב הגאונים שנסתלקו בשנה ההיא טרם אמרו הקינה של ארזי הלבנון.

והנה החיד"א בספרו ברכי יוסף אורח חיים סימן תקנב כתב יש מי שרצה לומר דמשום שתשעה באב נקרא מועד, אין לומר תקון חצות בליל תשעה באב, אך הרב ממקובל מהר"ם זכות כתב בתשובות כ"י על זה וז"ל לא ידעתי על מה יסמוך בדעתו זאת סברת האומר שלא לעשות התקון בליל ט' באב, כי כל איש ישראלי חייב להתאבל במרידות, ועבר עליו רוח קינה כל היום וכל הלילה, איברא כי אין לומר המזמורים וכן הוא מנהגי.

האם בתשעה באב אין חיוב לקרוע את בגדו כשרואה את המקדש כיון דאקרי מועד?

קימ"ל אור"ח סימן תקס"א, וכן יורה דעה סימן ש"מ סעיף ל"ח הרואה בית המקדש בחורבנה חייב לקרוע.

ובספר מעדני אשר פרשת דברים תש"ע הארכתי מדוע יש הרבה שאין מקפידים לקיים הלכה זו.

הנה בהליכות שלמה תשעה באב פרק חמשה עשר הערה 45 נשאל לפי הנהוג דביום שאין אומרים תחנון אין קורעין על ראיית מקום המקדש האם קורעין בתשעה באב הואיל ואין אומרים בה תחנון משום דנקרא מועד.

ומסיק: דכל שאין אומרים בו תחנון יום שמחה הוא ומגרע במקצת צער ואבילות החורבן, אבל יום זה שהוקבע להיות כולנו אבלים ומקוננים בו על החורבן, נהי דאקרי מועד, היתכן שיגרע הוא עצמו מצער בחורבן.

האם תשעה באב יש לזה דין של מועד וצריך לנהוג בה כמה דיני מועד?

אייתא במגילת איכה א' ט"ו **קרא עלי מועד.**

יש להקשות: איזה יום טוב הוא תשעה באב, הרי באותו יום נכנס טיטוס להיכל ושרף את בית המקדש, כך מקשה השל"ה בפרשת בלק, וכן בשם משמואל פרשת דברים.

איכא כמה תרוצים:

- א. באותה שעה היה קטרוג על עם ישראל, ונתחייבו ישראל כליה אלא שהשי"ת ברוב רחמי חס עליו והחליף שבמקום לילות את עם ישראל כילה את זעמו בעצים ואבנים, לכן הוא מועד, כך תירץ האבני נזר מובא בשם משמואל פרשת דברים, וכן בעין אליהו שבועות ט' ע"א, וכן כתב בדברי תורה לשפע חיים פרשת פקודי תשמ"ד.
- ב. על שם שעתיד שיהיה חג, על כן תשעה באב תמיד חל כמו שחל יום ראשון של פסח, שבו יצאו ישראל ממצרים שהוא מעין גאולה דלעתיד, כך כתב בשל"ה פרשת בלק תורה אור, וכן כתב בערוך השולחן אור"ח הלכות תשעה באב סימן תקנ"ב סעיף י"ז.

יש לחקור האם בתשעה באב צריך לנהוג כמה דיני מועד כיון דנקרא מועד או דילמא אין צריך לנהוג דיני מועד כלל בתשעה באב.

הנה קימ"ל אור"ח סימן תקנ"ט ס"ק ד' אין אומרים תחנון בתשעה באב, ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד.

וכן קימ"ל אורח חיים הלכות סימן תקנ"ט סעיף א' אם חל תשעה באב במוצאי שבת, אין אומרים צדקתך במנחה בשבת.

ובמשנה ברורה סימן תקנ"ט ס"ק א' כתב הטעם מידי דהוי אראש חודש שחל להיות באחד בשבת, שאין אומרים צדקתך בשבת, דתשעה באב, נמי אקרי מועד.

ובלבוש אורח חיים סימן תקנ"ד כתב וז"ל נוהגין עכשיו בכל מקומות ישראל שלא לעשות מלאכה בט' באב, משום שיש בה שמחה, והיום הוא יום אבל, אי נמי לאידך גיסא משום דאקרי מועד שיהיה כן במהרה בימינו.

והנה היעב"ץ בסידורו בית יעקב בהלכות תשעה באב כתב וז"ל נראה לי שאין לאבל להיות שליח ציבור בתשעה באב אי משום דאקרי מועד ועוד שלא להגביר את כח הדין.

והרבה אחרונים חולקים: וסבירא ליה דאבל יכול להיות שליח ציבור בתשעה באב, משום דכולם אבלים, כך כתב בהליכות שלמה תשעה באב פרק חמשה עשר הערה 45

וכותב שם עוד בסידור לגבי ענין אחר: דעכשיו נפסדו ונתקלקלו כל המנהגים הראויים מרבין בנרות לפני כל אחד כאילו הוא יום טוב.

תשית לראשו עטרת זו

ברכת מזל טוב לידידינו הממית עצמו באהלה של תורה בקי וחרוף טובא יראתו קודמת לחכמתו
הבה"ח **יחזקאל שרגא אקסלער** נ"ו מבחירי ישיבת מיר
לרגל עמדו בהצלחה בכור המכתן אצל הרבנים על הלכות ריבית
יהא רעוא שייזכה לעלות מעלה ומעלה כשאיפתו ויזכה לטיים את כל ד' חלקי ש"ע
חאברכים גביון ויביון

גליון זה נודב

ע"י ידידינו הרה"ג

רבי **אברהם לפקוביץ שליט"א**

ליקווד

לעילוי נשמת אביו

הרב ישראל בן הרב יצחק דב ז"ל

נלב"ע שושן פורים תשע"א

ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב לעילוי נשמת

שר התורה ועמוד ההוראה רבן ואביון של ישראל פוסק הדור

הגאון הקדוש רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל

עלה בסערה השמימה

כ"ח תמוז האי שתא ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידינו

הרב דניאל עפשטיין שליט"א פלטבוש

**כשחל תשעה באב בשבת כמו השנה
האם מותר ללמוד בשבת בצהריים?**

הנה איתא ברמ"א אור"ח סוף סימן תקנ"ג בשם המהר"ל ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך כי אם בדברים המותרים בתשעה באב, ולכן אם חל תשעה באב בשבת אין אומרים פרקי אבות.

ובלבוש כתב דאין חילוק בין אם חל תשעה באב בשבת בין אם חל ערב תשעה באב בשבת.

ובמג"א שם סק"ז **כתב** דכשחל תשעה באב בשבת הוא כל שכן שאסור ללמוד.

ובטורי זהב סק"ב **הקשה על זה:** דאם אין איסור באכילת בשר ויין, ואדרבה חובה עליו לאכול מפני כבוד השבת כמו שכתוב בטור סימן תקנ"ב למה נחמיר עליו שלא ללמוד בפרט מי שיש לו שיעור שרגיל בכך, ועוד הקשה דהרי קורין קריאת התורה במנחה.

וסיים הטורי זהב: ונראה דהלומד בשבת אחר חצות לא הפסיד שכרו.

ובבכור שור סוף תענית **יישב קושיית הט"ז:** דעונג לחוד ושמחה לחוד, ואכילת בשר דהוה עונג אסור למעט בשבת דכתיב וקראת לשבת עונג, אבל לימוד תורה דשמחה הוא דמקרי ולא נצטוינו בשבת על השמחה.

ובשו"ת דברי יציב אורח חיים סימן רמ"א **העיר על זה:** דלפי הירושלמי מגילה פ"א ה"ד דבשבת נמי איכא חיוב שמחה, א"כ הדרא קושיית הט"ז לדוכתא, וכתב שמצא ביד אפרים ס"י תרפ"ח על הט"ז סק"ח שהעיר כן וכתב שאפשר דהירושלמי לישנא בעלמא קאמר, אך בפר"ח שמה סק"ו פלפל בדין אין מערבין שמחה בשמחה נראה שיש חיוב שמחה.

הנה דבר זה אם בשבת יש חיוב שמחה יש אריכות גדולה בזה, דהתוס' במד"ק כ"ג ע"ב כתבו דבשבת ליכא חיוב שמחה, וכן כתב בשיטה מקובצת כתובות ז' ע"א ד"ה וכתב הרמב"ם דמה שכתב הרמב"ם דאסור לישא אשה בשבת משום דאין מערבין שמחה בשמחה, לא נהירא דבמועד כתיב ושמחת בחגך, אבל בשבת ליכא חיוב שמחה וכן כתב התשב"ץ בח"ג סימן רצ"ח, עיין דעת תורה אר"ח סימן רמ"ב שהאר"ק בזה, אבל בספר"י פרשת בעלותך מובא בב"י אר"ח סימן רפ"א איתא ביום שמחתכם אלו שבתות.

ובתורת חיים סוף"פ דחולין **הקשה** לשיטת שליכא חיוב שמחה בשבת, א"כ איך אמרין ישמחו במלכותך בשבת עי"ש מה שתיקן.

והחתם סופר בשו"ת א"ח סי' קנ"ו, והובא גם בהגהותיו על הש"ע סי' תקנ"ד, כתב דהא דאסור בת"ת בערב ת"ב מחצות משום דכל מה שלומד מחצות ואילך עדיין מחשבתו עליו והרהורו גביה בלילה ונכנס לאבל כשהוא שמח, א"כ גם בשבת אחר חצות אסור.

ובמשנה ברורה סימן תקנ"ג ס"ק י' **כתב** דיש לסמוך על הטורי זהב אחרי דאפילו כשחל בחול כמה אחרונים מקילין.

ובביאור הלכה שם הוסיף: נלענ"ד דאין לחוש לזה לפי שאין לנו טעם נכון לאסור הלימוד בשבת כלל, ומש"כ הרב מ"א להחמיר מטעם דיכול ללמוד דברים המותרים בט"ב, אומר אני שאין זה מספיק לפי שאין אדם לומד אלא מה שלבו חפץ ועיניו הרואות דכמה ת"ח מתרשלים בלימוד ומ"מ מי שמרגיש בעצמו שיוכל לדחוק וללמוד דברים המותרים ולא ימעט מפני זה בלימודו קדוש יאמר לו ואחר כונת הלב הן הדברים.

ובשו"ת דברי יציב אור"ח סימן רמ"א **כתב** דתלמוד תורה ברבים יש להקל דהוויא כאבילות בפרהסיא, ובענין האם בתשעה באב יש חיוב לימוד תורה בדברים הרעים כמו שיש חיוב ללמוד כל יום, עיין בספר מעדני אשר פרשת דברים תשס"ז.

קטן שנעשה גדול בתשעה באב שנדחה האם חייב להתענות?
יש לחקור קטן שנעשה גדול בתשעה באב שנדחה ליום ראשון האם חייב להתענות או דילמא כיון שהתענית הוויא תשלומין של שבת ואז היה עדיין קטן אינו צריך להתענות.

הנה בשו"ת אבני נזר אורח חיים סימן תכ"ו **נשאל** בצום של תשעה באב שחל בשבת ונדחה למחרתו האם קטן שהגדיל למחרתו חייב להתענות או לא.

וכותב האבני נזר: דלכאורה נראה פשוט דמה שמתענין למחר היא תשלומין בצום שחל בשבת, וכיון דאי אפשר בשבת מתענין באחד בשבת, מידי דהוה אעולת ראייה לבית שמאי דמקריבין בחול המועד, וכן לבית הלל כשחל בשבת שמקריבין ראייה וחגיגה באחד בשבת, וכבר הקשו התוספות ריש חגיגה דהרי מי שלא חזי בראשון לא חזי בשני, ותיירצו דבשבת כיון דגברא חזי ואינו יכול רק מפני האיסור חשיב חזי בראשון, ואם כן נוכל לומר דכוונה בנידון דידן.

אך הטורי אבן שם בדף ט' **הקשה** על דבר התוספות מהא דמקשה שם בגמ' מנזיר שנטמא בלילה שמונה, ומאי קושיא נימא נמי כיון דגברא חזי רק מחמת לילה אינו יכול להביא קרבנותיו חשיב חזי, ובספר נודע בשערים חלק ב' בדרשותיו תירץ דכל היכי דלא חזי לשום קרבן כגון לילה שפיר חשוב אינו ראוי, מה שאין כן בשבת כיון שראוי לקרבנות ציבור חשיב ראוי, ואם כן לפי זה בנידון דידן שלעולם אין תענית בשבת, שפיר חשוב לא חזי ויפטר מתשלומין, אך אפשר לומר כיון שמותר להתענות תענית חלום בשבת ושוב יש מציאות לתענית בשבת וחשיב חזי כנ"ל.

אך יקשה: דבתשעה באב דאסור בחמשה עיניו, אם חל בשבת למחרתו יהיה אסור רק באכילה ושתייה כיון שבשבת אין מציאות לתענית רק באכילה ושתייה כי תענית חלום אין נאסר בשאר עיניו, ושוב לא יהיה לו תשלומין לשאר עיניו, דלשאר עיניו לא היה ראוי בשבת, ואין לומר כיון דעל כל פנים ראוי למקצת תענית דהיינו אכילה ושתייה, יועיל אף לענין שאר עיניו, דאם כן גם לילה יחשב ראוי לקרבנות, כיון שראוי להקטרת אברים, הרי כיון דלא חזי אותו דבר דהיינו שחיטה וזריקה לא מקרי חזי, ואם כן הכי נמי דכוותה, אולם יש לומר כיון שמשכחת תענית בשבת שחל בו יום הכיפורים ויום הכיפורים אסור בה' עיניו, שוב יש גם בשבת מציאות תענית בה' עיניו.

ומסיק האבני נזר: דכל זה שפיר באדם גדול שהיה ראוי גם בשבת לתענית, מה שאין כן בקטן שאז היה גברא לא חזי שפיר חשוב לא חזי בראשון ואין לו תשלומין.

וכן בשו"ת מהרש"ם חלק ג' סימן שס"ג **נשאל** בתשעה באב שחל בשבת ונדחה ליום אחד והיה אחד קטן והגדיל ביום אחד שנעשה אז בן י"ג שנה ויום א' אם חייב להתענות ביום א' או נימא כיון דהוא רק תשלומין לט"ב והוא היה אז פטור א"כ גם ביום א' פטור, עי"ש מה שהאר"ק.

ובשו"ת משנה שכיר סימן קמ"ז **פסק** שפטור כיון דתשלומין של שבת והיה פטור, עכשיו נמי פטור.

וכן הגרש"ז אוירבעך בהליכות שלמה פרק י"ג הערה 10 **כתב** דהדעת נוטה שפטור אבל לא הורה למעשה.

ובשו"ת שבט הלוי חלק ו' סימן ע"א, ח"ד סי' ע"ב אות ב' **פסק** דחייב להתענות, וכן פסק בשו"ת דברי מלכיאל ח"ה סי' ק"ל, ועיין בשו"ת צפנת פענח סי' מ"ד.

ברכת מזל טוב לירדינו
הרב **שמעון עבי איידליס** נ"י
קרית צאנז נתניה
לרגל שמחת היכנס בנו היניק והכיס כמור **שלמה יחיאל** נ"י
לעול התורה והמצוה
יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים
ידוה נחת מכל יוצאי חלציו ויציליה בכל אשר יפנה

מדוע צמים בתשעה באב

הרי עיקר שריפת המקדש היה בעשירי באב?

איתא בגמ' תענית כ"ט ע"מ א' בתשעה באב סמוך לחשיכה הציתו בו את האור, והיה דולק והולך כל היום כולו, שנאמר ירמיהו ו' אוי לנו כי פנה היום כי יטו צללי ערב, והיינו דאמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור, לא קבעתיו אלא בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף, ורבנן אתחלתא דפורענותא עדיפא ובשניה מנלן דתניא מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב וכו'.

יש להקשות: מדוע סבירא ליה לרבנן דצמים בתשעה באב, הרי עיקר שריפת המקדש היה בעשירי באב, כך מקשה בש"ת חתם סופר אורח חיים סימן ל"ג, וכן באור שמה הלכות תעניות פרק ה' הלכה ו'.

איכא כמה תרוצים:

א. רבנן סבירא ליה דכיון שבאו בה פריצים נתחלל המקדש, נמצא משלטו בו זרים בט' והציתו בו האש מיד יצא לחולין נמצא בעשירי נשרף בית חול על כן לא קבעוהו בעשירי, כך תירץ בש"ת חתם סופר אורח חיים סימן ל"ג, ב"ה דובר בעתו, ובי"ד סימן רלג ד"ה אמנם מה.

והוסף דבזה אפשר להבין את שיטת רבי: דאיתא בגמ' מגילה ה' ע"ב שרבי רצה לעקרו מתשיעי לעשירי עיין בתוס' שם דרבי אזיל לטעמיה דסבירא ליה ע"ז ג"ב ע"ב דלית ליה הך דרשא דובאו בה פריצים וחללוהו, וממילא לא יצא בהמ"ק לחולין, ואזלינן בתר יום שרוב ההיכל נשרף דהיינו בעשירי לכן רצה לדחותו.

יש להקשות על החתם סופר: מה יענה לר' יוחנן עצמו דאמר בגמ' נדרים ס"ב ע"מ א' שהכלי שרת נעשו חול משום הדרשא דובאו בה פריצים וחללוהו, ואפילו הכי רצה לקבוע התענית בעשירי, ולדבריו הרי מיד כשהציתו האש בהיכל בתשיעי יצא לחולין, דהא אית ליה שפיר הדרשא דובאו בה פריצים וחללוהו, וא"כ למה רצה לקבועו בעשירי, כך מקשה בש"ת חזון נחום סימן ב' ס"ק ז' ע"יש.

ב. רק במקדש ראשון יליף מקראי דנשרף רובו בעשירי, אבל מקדש שני נשרף בתשיעי, ולכן השתא לא קבעו רק על מקדש שני, וכמו דאמרו בגמרא תענית כ"ח ע"מ ב' דבתשעה בתמוז הובקעה העיר בבית ראשון, ואפילו כן לא קבעו חכמים עליו תענית רק ב"ז שהובקעה בשני, דמשום דחורבן בית שני חמיר לן טפי משום דנשנה החורבן, ור"י אמר על אותו דור שבמקדש ראשון אי הוינא התם כו', כך תירץ באור שמה הלכות תעניות פרק ה' הלכה ו'.

איך סבר רבי יוחנן שצריך לקבוע התענית בעשירי הרי תשעה באב זה עונש למרגלים שהיה בתשעה?

איתא בגמ' תענית כ"ט ע"מ א' על הפסוק במדבר י"ד ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא, אמר רבה אמר רבי יוחנן אותה לילה ליל תשעה באב היה, אמר להם הקדוש ברוך הוא אתם בכיתם בכיה של חנם, ואני קובע לכם בכיה לדורות.

יש להקשות: א"כ איך אמר רבי יוחנן גופיה דאי הוי התם היה קובעו בעשירי, הא הקב"ה קבע בתשעה באב בכיה לדורות, עונש על בכיית המרגלים, כך מקשה המהרש"א תענית כ"ט ע"א, וכן בשפת אמת שם, וכן בש"ת שיח יצחק סימן רנ"ג.

איכא כמה תרוצים:

א. לשיטת התוס' תענית כ"ט ע"א שכתבו דביאת מרגלים היה ביום ט' בערב ואח"כ בליל י' היתה בכיה שנקבע אז בכיה לדורות, ניחא, כך תירץ המהרש"א תענית כ"ט ע"א.

ב. לא קשה מידי, דקבע בכיה ע"י החורבן, ובזה ודאי אתחלתא דפורענותא הוא דנקבע בכי' על ידו רק ר"י בעי לקבוע הבכי' ביום שנשרף רובו, אבל הסיבה היה בעת תחילת השריפה, כך תירץ השפת אמת ובענין מדוע רצה רבי יוחנן לקבוע את הצום ביום עשרה באב, הרי סבירא ליה ב"ק כ"ב ע"א דאשו משום חציו דכשקורא פעולה מתייחס הכל על התחלה א"כ כיון שהתחיל שריפת בית המקדש בתשעה צריך לצום בתשעה, עיין בספר מעדני אשך פרשת דברים תש"ז כמה תרוצים נפלאים בענין זה.

האם מותר לברך ברכת הגומל בתשעה באב?

יש לחקור מי שחייב לברך ברכת הגומל האם מותר לברך ברכת הגומל בתשעה באב או דילמא בתשעה באב אין מברכין ברכת הגומל

הנה בספר פחד יצחק מערכת הב' ז"ל ד"ה ברכת הודאה הביא דבשנת תל"ג ביום תשעה באב לא הניח החבר הלוי שנכדו יברך ברכת הגומל בספר תורה.

אבל חכם שבא"י העיד שמברכין ברכת הגומל בתשעה באב כי מי יודע אם יחיה יום אחר, ועוד אין מחמיצין את המצות וזריזין מקדימין, ובפרט שע"פ הלכה חייבים לברך בתוך ג' ימים א"כ טעה הלוי.

ובפתח הדביר ס"י ר"ט אות י"ז הביא את דבריו והאריך לתרץ דברי הלוי: דברכת הגומל וברכת שהחיינו כחדא נינהו, וכיון דכתבו דאין מברכין שהחיינו בין המצרים עיין ש"ע א"ח סי' תקנ"א א"כ ה"ה ברכת הגומל שנכלל בברכת שהחיינו, ולבסוף העלה גם הוא ז"ל דמותר לברך ברכת הגומל אפילו בט"ב וכ"ש בבין המצרים, ואינו דומה לשהחיינו שאין מברכין, משום דשם עיקר הקפידא לאו על השמחה אלא על נוסח הברכה כמו שכתב שם המגן אברהם ס"ק מ"ב דטעם האיסור כיון דהזמן ההוא זמן פרענות אין לברך שהחיינו והגיענו לזמן הזה, אבל אין הטעם משום אבילות, דהא לא מצינו שאבל אסור לברך שהחיינו, וא"כ בברכת הגומל דליכא כי האי לישראל דלזמן הזה שפיר דמי.

ובספר יפה ללב אור"ח סימן ר"ט ס"ק ה' כתב דלפי מה דקיי"ל דחולה שנתרפא בימי אבלו מברך ברכת הגומל עיין כרם שלמה ס"י ר"ט אלא שאינו עולה לתורה א"כ כ"ש דמי שנתחייב בתשעה באב שמברך שאבילות ישנה הוא וקיל לגבי כמה ענינים, ועיין בשדי חמד חלק ו' ע"מ 342 שהביא את דבריו.

ובכף החיים סימן תקנ"ט אות ל"ח כתב דכיון דביעבד יכול לברך אח"כ, א"כ זה חשוב כדיעבד משום דאינו ראוי לברך ביום זה ברכת הגומל ואפשר דבמנחה יש להקל משום דאז קורין פסוקי דנחמות.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידינו הרב מרדכי זוסקינד הגר שליט"א בחקלין

א. מסירות נפש לקיום מצוות לא תגורו מפני איש. לכאורה לאו של לא תגורו הוא בשב ואל תעשה ולא בקום ועשה, וא"כ לכאורה לא צריך למסור כל ממונו (כ"כ בפ"ג בפתיחה לאורח), וצ"ע שברמב"ם הלכות סנהדרין פרק כב ה"א משמע שצריך למסור כל ממונו ואף למסור את נפשו הייתכן הרי אין זה מג' עבירות חמורות, ואף את כל ממונו לכאורה ל"צ מכיון שאין זה בקום ועשה.

ב. לא תגורו בנשים. במצוות לא תגורו מפני איש, שזה אזהרה לדיינים, כתב בספר החינוך דאיסור זה נוהג באנשים ולא בנשים כי להם המשפט. וצ"ע דבדבורה הנביאה שופטים ד' כתוב והיא שפטת את ישראל, נמצא אשה כשרה לדון, וא"כ משכ"ל מצוה זו שתהא נוהגת גם באשה שרנה ונסתלקה מן הדין מפתח המאיים עליה וכיו"ב, וא"כ למה כ' החינוך שהמצוה הזאת אינה נוהגת בנשים.

ג. מצוות צדקה כשלא נתחסר ממונו. האם שייך לקיים מצוות צדקה בלי שיתחסר ממונו, למשל מי שנתן לעני שיק ע"ס 1000 ₪ העני שילם עם השיק בחנות ובעל החנות איבד את השיק, וא"כ הנותן לא נחסר כלום אבל העני נהנה בסכום של אלף ₪ האם בכזה"ג הנותן קיים מצוות צדקה.

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
  - כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
  - כל חודש, בראש חודש תיערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
  - ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
  - שימו לב: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com ולכתובים ופרטים נוספים בטלפון 10573154010
- נא לציין שם וטלפון על התשובות. כמו"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו.
- השולחים בכתב יד, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאהר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה.
- הזוכה בפרס בחודש תמוז הרב נפתלי וינשטיין שליט"א ירושלים**

מכתבים למערכת

אדם שמעיד על אביו שחיב מיתה האם אינו נאמן דנוע בעדות משום דרוצה את הירושה
 מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' סנהדרין כ"ז ע"ב דמחא דכתוב בריש כ"ז תנא כ"ז מ"א לא ימנה אבות על בנים, ולפינן שאין הבן יכול להעיד על אביו שחיב מיתה, דיש להקשות מדוע צריך פסוק מיוחד שאין הבן יכול להעיד על אביו שחיב מיתה, הרי מטעם אחר אין יכול להעיד דהרי נוגע בעדותו שרוצה את הירושה, ונוגע פסול לעדות, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמואל קהן גראס שליט"א הוסיף בחיובי הדת

נראה לתרץ דקמ"ל פקס ט' דסנהדרין משנה ד' מי שנתייב בשתי מיתות בית דין נידון בחמורה, וא"כ יש לומר דאיירי דהבן בא להעיד על האב שעבר עבירה שחיב עליו מיתה חמורה, והאב כבר נתייב בבית דין מיתה קלה מעבירה שעבר קודם, והבן בא עכשיו להעיד עליו שעבר עבירה חמורה שחיב עליו מיתה חמורה דעכשיו אין הבן נוגע בשביל הירושה דבלא הכי הבן יורש את אביו מחמת החיוב מיתה שחיב עליו אביו על עבירה שעשה קודם, על זה יש פסוק דאין מקבלין עדות הבן על אביו לחייבו מיתה החמורה.

מדוע קטנים שהגיעו לגיל י"ב שנה אינם עושים התרת נדרים הרי הם מזהירים על נדרים

מה שהקשתם מדוע קטנים שהגיעו לגיל י"ב לא נהו לעשות התרת נדרים עקב ראש השנה, הרי נדרים קיימים, ותרצתם ע"פ מה שנתפק במשנה למלך מ"ב סנהדרין דתורת הדין, דאפשר דקטן המופלא הסמוך לאיש אינו יכול לישאל על נדרו, דרק לענין שחל הנדר יש פסוק מיוחד, אבל לענין שאלה אין פסוק שמופלא הסמוך לאיש יכול לישאל, א"כ אפשר דאנו יכול לישאל על נדרו, לפי זה אתי שפיר.

הגאון רבי מרדכי לונשטיין שליט"א קריט תנא דתנא דהוי"ט בבית דין בשם הלוי

נראה להעיר דבמנחת פינים יורה דעה סי' ס"א כתב להעיר על המשנה למלך מהא דכתבו התוס' גי' ס"ה ק"א דה"ה פ"ה בתו' משנה ט"ז דקטנים שהגיעו לענות נדרים כשם שנדרן נדר כך תרומת תרומה וכשם שחל שם תרומה על פיהו ומשתייב טבל באכילה ה"ז מתחיל מעשר שני על ידיהם, חזינן דיוכלים לישאל על נדרו וצ"ע.

הבה"ח יצחק בלייצר נ"י ישיבת טעון לתלמוד ירושלמי

נראה לתרץ, ע"פ מה שכתב הרמ"א יורה דעה סי' ס"א דקטנים געריים בהם ומכין אותן שלא ילמדו לשונם בנדרים ושבעות, א"כ אפשר דלכן אינם יכולים לעשות התרת נדרים כדי שלא יראו גגלים בנדרים.

מי שיש לו שיעור קבוע ברף היומי בכל יום האם הוא נדר וחייב ללמוד דווקא באותו יום

מה שדנתם במי שיש לו שיעור קבוע ברף היומי בכל יום האם הוא נדר וחייב ללמוד דווקא באותו יום ואין לה תשלומין למחר או דילמא יש לו תשלומין למחר.

הרב ישראל נח טומן שליט"א ירושלים

נראה להעיר דאפשר דהבאי ראה ממה ששמעתי הרבה פעמים מפי' כ"ק רבינו ז"ע שבברכי יוסף יורה דעה סי' ס"א פ"ה ס"ד מביא בשם הגאון מהר"ם שפעטל בספר יש נחלין דלמוד הגמ' ורש"י תוספות חיוב כמו הנתת תפילין, ומדנקט יריקא מצות תפילין ולא מצוה אחרת, אפשר לדייק שכיון לומר שכתב בתפילין אם לא הניח יום הוא דאי בקרקפתא שלא הניח תפילין ואין על זה תשלומין, כן הוא שיעור גמ' רש"י ותוס'.

מדוע חאב יכול להפיר דווקא את נדרו בתו ולא את נדריו בנ

מה שהקשתם בשם אחרונים מדוע תנא התורה רשות לאב להפיר דווקא את נדרו בתו, ולא את נדרו בנ, ותרצתם.

הרה"ג אליהו שלום ברוקוביץ שליט"א מגדל חזו"ת בקלוא בית שמש

יש לציין דבמאור ושמש פ"ח מש"כ כתב דילך שיש לו מלמד סמכה התורה שהמלמד ישיגה על הבן שלא ידור, משא"כ בבת שאין לה מלמד לכן תנא התורה לאב כח להפיר את נדריה.

הרה"ג יוסף ברוקוביץ שליט"א מודיעין עילית

נראה לתרץ, והוא מפור נדריו בתו, משום שבתו ברשות דהא מעשיה של בתו לאביה לכן נדרתה על דעת אביה ולכן אביה מפר נדריה, משא"כ בנו אינו ברשות דהא מעשיה של בנו לעצמו כן כתב בעל העיטור את כ" ע"מ ל"ד א"כ כיון שאינו ברשותו אינו נדר על דעת אביו.

הרה"ג יהושע ריומן שליט"א קריט בקלוא בית שמש

נראה לתרץ דבני יכול ללכת לחכם שיפיר לו, משא"כ בת משום חוסר צניעות אינו יכולה ללכת לחכם, לכן תנא התורה כח לאב.

מי שנדר ללמוד מסכתא מסוימת האם חל הנדר כיון שאינו מחויב ללמוד דווקא מסכתא הנ"ל
 מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דאיתא בגמ' נדרים ה' ע"א אמר רב גידל אמר רב האומר אשכח ואשנה פרק זה אשנה מסכתא זו נדר גדול נדר לאלקי ישראל, ופרך בגמ' והלא מושבע ועומד הוא ואין שבעה חלה על שבעה ומתוך גמ' כיון דאין בעי פטר נפשיה בק"ש שחירת ערביית משום הכי חייל שבעה עליו, דיש להקשות וכי אדם מושבע על אזה מסכתא ללמוד, הרי יכול ללמוד אפה שרוצה, ובאחד מן התרצותם הבאתם בשם הרשב"א דהכונה במה שמתרץ הגמ' דאי פטר נפשיה בקריאת שמע, דלאו דווקא קריאת שמע, אלא כיון שכולו ללמוד בכל מקום שרוצה ואינו מושבע על זה הפרק דווקא לכן חל הנדר.

הרב נחמיה הערין שליט"א בני ברק

יש לציין דבארץ צבי על הגדה של פסח מביא תירוץ בשם הרה"ק שמחה בונם מפשיסא זצ"ל דכיון שאדם זה הפך ומשתוקק ללמוד פרק זה או מסכתא זו סימן הוא שבא לעולם לתקן וללמוד פרק זה מה שלא למד בגילול הקודם.

הרב חיים יצחק פריינד שליט"א ירושלים

נראה לציין דבשלמי נדרים העיר על זה שאף שאינו מושבע ללמוד דווקא פרק זה, מ"מ כיון שמקיים המצוה בשלמד אינו חל.

הבה"ח בנימין ברגר נ"י ישיבת טעון

שמעתי ממ"ר ראש הישיבה הגאון האדיר רבי אברהם בן גישה לר"ש גנחובסקי שליט"א להקשות דהנה ה"ז להדיא תירץ באופן אחר מהרשב"א, ומשמע דפליג עליו וסבירא ליה דכיון שהרי אם ילמד פרק זה יקיים מצוה או לא שייך להישבע על זה כיון דמושבע ועומד, והרשב"א תירץ אף הוא כהר"ן והיינו דהוא פליג על הרשב"א, והנה הרשב"א גופיה בתשובות חלק ה' סי' ר"ט כתב דהנשבע שלא ליבס את אשת אחיו שבעה חלה עליו ואין זה כנשבע שלא לקיים את המצוה שהרי בידו לחלוץ, ולכאורה הרשב"א זה אויל לדעת הרשב"א דווקא ולא כר"ן דסבירא ליה כשמוקיים בזה מצוה אינו יכול להישבע, והאב כיון שכשייבס יקיים ע"י מצוה אינו יכול להישבע על זה, והיא סתירה בדברי הרשב"א וצ"ע.

מדוע דווקא אליהו יתרו כל הקושיות לעתיד ולא שאר הצדוקים

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' אחר שיש לגמ' ספק מסיקה הגמ' תיקו, וכתב בתוספות יום טוב מסכת עירובי פ"ה ד' דתיקו' ראשי תיבות ת"ש יתרו קושיות נאבעיות, דיש להקשות מדוע אליהו דווקא ויכה ליה שהוא יתרו את הקושיות והאיבעיות, ותרצתם בכמה אופנים, ובאחד מן התרצותם כתבתם דכיון שאלוהי יבא קודם ביאת המשיח ותחיית המתים, לכן הוא יתרו ולא אחר.

הרה"ג מנחם מגדל החרין שליט"א כולל זאנו בית שמש

יש לציין דבבכרתי ופלתני יורה דעה סי' ק"א הלכות תעניות וישיבת מביא בסוף קונטרס בית הספק וכתב שם דס"ל להרמב"ם דודאי סדר ותנאי ביאת המשיח שאלוהי יבא לכשר ביאתו, אלא דזה דווקא אם הוא "בעתה" אבל אם זכו ושמחו ויחיש הגאולה אזי מרלג על החרים ומקפץ על הגבעות לשנות הסדר ומחיש הגאולה והפדות בן דוד באף קודם בשרות אליהו, ולפי"ז לא איש כי"כ הא דנקטה הגמ' כל פעם הלשון על תש"ב וקאירי בזמן שאין ישראל דאויין ח"ו.

מי שנדר או נשבע האם עירף שיקים את הנדר והשבעה או עירף שילך לחכם להתיר את זה

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' נדרים כ"ז ע"א א"ר נתן אמר הנדר כאילו בנה במה, והמקיימו כאילו מקריב עליו קרבן, חזינן שמי שנדר עירף שילך לחכם ויתירנו ולא יקיים הנדר, דיש להקשות מהא דאמרין בגמ' בתענית ע"ז ע"ב ב' דבעשתי פטירתו של רבי יהושע בן לוי ברח ממלאך המות וקפץ לתוך עין גזן ונשבע שלא יצא משם, אמר הקב"ה אם בעולם הזה נשאל פעם על שבעתה, א"כ יחיוו אותה, ואם לא נשאל בעולם הזה על שבעה, גם עכשיו אי אפשר להתחרט, חזינן דלקיים השבעה עירף טפי, ותרצתם בחמשה אופנים.

הבה"ח יצחק שלמה שטערן נ"י ישיבת באר אברהם סלאנים ירושלים

הבה"ח יוסף אוסלנדר נ"י ישיבת באר אברהם סלאנים ירושלים נראה לתרץ ע"פ מה שכתב הר"ן נדרים כ"ז ע"א א' דלכן הוא כאילו בנה במה, משום נדר מתפס בקרבן וכיון שאין קרבנו רצוי נמצא כבונה במה ומקייב בחוץ, לפי הג"ל אתי שפיר דרבי יהושע בן לוי מירי בשבעה ושם לא שייך מתפס בקרבן, לכן ליכא מצוה להישאל על זה, משא"כ בנדר.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
 לטלפון: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב חיים נוימאן שליט"א
 ירושלים
 לרגל שמחת הולדת בתו במז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג רבי אשר אנשיל יונגרייז שליט"א
 ירושלים
 ראש כולל מנוחת אשר
 לרגל שמחת הולדת בנו במז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג רבי יוסף דב הלוי הלר שליט"א
 ירושלים
 לרגל שמחת הולדת בנו במז"ט
 וברכת מול טוב לאביו
הרב אברהם הלוי לונדון
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב לוי יצחק לידר שליט"א ירושלים
 לרגל שמחת היכנס בנו כמר אליהו אלישע נ"י
 לבירתו של אברהם אבינו
 וברכת מול טוב לאביו
הרב שמואל יעקב שליט"א ירושלים
 ולקטנו שלוחא דרבנן הרב גרשון שליט"א
 מנכ"ל בית החולים מעיני הישועה
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויעליה בכל אשר יפנה

ברכת מול טוב לידידינו
 מגדולי מוכי הרבים בדורנו
הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
 בני ברק
 לרגל היכנס בנו היניק וחכים כמר שלמה נ"י
 לעול התורה והמצוות
 יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים בהרבעת תורה
 ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויעליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב לעילוי נשמת
הרב יחזקאל אלימלך
 בן הרב בן עיון משה רייכמן ז"ל
 מוקני וחשובי חסידי צאנז
 נלב"ע אי מניא האי שתא
 ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצה ע"י המשפחה